

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen maakuntien liittojen esitys alueellisesta koulutustarjonnasta 31.5.2011

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää kirjeellään 10.5.2011 maakuntien liittoja laatimaan esityksen alueellisesta koulutustarjonnasta 30.6.2011 mennessä. Esitykset laaditaan maakunnittain. Alueellisia tavoitteita toivotaan tarkasteltavan myös yksittäisiä maakuntia laajempina kokonaisuuksina.

Laajan metropolialueen merkitys on ratkaiseva koko Suomen menestymisen kannalta. Kolmannes Suomen väestöstä ja lähes 40% työpaikoista sijaitsee Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella. Tämä tulee ottaa huomioon alueen kehittämisessä ja siihen panostamisessa. Etelä-Suomen yhteistyöalueen vuotuinen työvoimatarve VATT:n ja opetushallituksen laskelmien mukaan on noin 26 300, mikä tutkintotavoitteena työllistymis- ja läpäisykertoimet huomioiden edellyttäisi yli 43 000 ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaa eli lähes 12 000 enemmän kuin vuonna 2009. Koulutettavia nuoria alueella on Tilastokeskuksen ennusteen mukaan keskimäärin 22 500, eikä alueen nuorisoikäluokka pysty yksin tyydyttämään työvoimatarvetta.

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen väkiluvun kasvu on viime vuosina perustunut syntyvyyden enemmyyteen ja maassa- sekä maahanmuuttoon. Tämä kehitys jatkuu ja kiihtyy tulevaisuudessa. Koulutettavien määrä ei laske kuten Suomessa keskimäärin. Tilastokeskuksen ennustelaskelmien mukaan Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen nuorten ikäluokan (16-21) osuus koko Suomen vastaavasta kasvaa 35 %:sta 37 %:iin. Kun nuorisoikäluokat eivät yksin riitä korvaamaan eläkkeelle siirtyvää työvoimaa, kasvaa maahanmuuton merkitys työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Suurin osa Suomeen muuttavasta väestöstä on sijoittunut Uudellemaalle joko suoraan tai maan sisäisen muuton kautta.

Keskeiset tavoitteet nuorisoikäisten koulutustarjonnalle Uudellamaalla, *Päijät-Hämeessä ja Kanta-Hämeessä* ovat:

- Koulutustakuuseen vastaaminen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy (toisen asteen koulutuspaikan turvaaminen kaikille alueen perusopetuksen päättäneille nuorille).
- Toisen asteen koulutuksen tulisi pääsääntöisesti olla tavoitettavissa kotoa käsin.
- Jatko-opiskelumahdollisuuksien turvaaminen toisen asteen opinnot päättävälle nuorille.
- Määrällisesti riittävän, ammattitaitoisen työvoiman tarjonnan turvaaminen alueen elinkeinoelämän ja julkisen palvelutuotannon tarpeisiin.

Koulutustarjonnassa tulee huomioida myös

- että yhteishaussa on vuosittain mukana aikaisempina vuosina koulutuspaikkaa vaille jääneet sekä alan vaihtajat sekä toista tutkintoa hakevat
- opinto-ohjauksen ja varhaisen tuen merkitys ammatillisen koulutuksen suorittamisessa
- maahanmuuttajien tarvitsema erityinen tuki
- oppilaitosten valtakunnallinen työjako, erikoistuminen ja oppilasvirrat
- maakuntien erityistarpeet ja uudet, trendistä poikkeavat alat

- aikuiskoulutus ja elinikäinen oppiminen
- ammatillinen tutkinto on nykyään entistä merkittävämpi työllistymisen edellytys
- työvoiman vähenevän määrän sekä ikäsidonnan huoltosuhteen epäedullisen kehittymisen tuomat tarpeet uusien innovaatioiden synnyttämiseen niin tuotannolliseen toimintaan kuin hyvinvoinnin ylläpitämiseen

Etelä-Suomen maakuntien ehdotus alueellisesta koulutuksen määrällisestä tarjonnasta:

Koulutusala	Kanta-Häme		Päijät-Häme		Uusimaa	Etelä-Suomi		
	Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi	Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi		Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi	
1 Humanistinen ja kasvatusala	151	80	121	100	1 386	1 440	1 658	1 620
2 Kulttuuriala	212	195	412	455	1 970	1 795	2 594	2 445
3 Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	316	315	400	460	4 923	5 650	5 639	6 425
4 Luonnontieteiden ala	112	115	91	65	1 853	1 645	2 056	1 825
5 Tekniikan ja liikenteen ala	1 215	1 205	1 047	1 050	7 706	8 990	9 968	11 245
6 Luonnonvara- ja ympäristöala	405	415	161	165	509	430	1 075	1 010
7 Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	420	475	655	725	4 626	5 385	5 701	6 585
8 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	245	260	345	420	2 176	2 500	2 766	3 180
9 Muu koulutus	0	0	0	0	60	665	60	665
Yhteensä	3 076	3 060	3 232	3 440	25 209	28 500	31 517	35 000

Koulutusaste	Kanta-Häme		Päijät-Häme		Uusimaa	Etelä-Suomi		
	Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi	Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi		Aloittaneet 2009	Alustava ehdotus aloitus-paikoiksi	
Uudenmaan esitys								
Ammatillinen peruskoulutus	2 027	2 005	2 151	2 245	11 742	13 670	15 920	17 920
Ammatikorkeakoulututkinto	976	975	1 058	1 145	7 270	8 400	9 304	10 520
Yliopistotutkinto	73	80	23	50	6 197	5 960	6 293	6 090
Muu koulutus tai ei tutkintoa	0	0	0	0	0	470	0	470
Yhteensä	3 076	3 060	3 232	3 440	25 209	28 500	31 517	35 000

Kokonais määrä

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen työvoimatarpeen tyydyttämiseksi ja nuorisoikäisten tutkintotavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan oppilasvirrat huomioiden noin 35000 aloituspaikkaa, eli noin 3500 enemmän kuin vuonna 2009.

Jakautuminen koulutusasteille

Työvoimatarpeen tyydyttäminen ja koulutustakuun toteuttaminen edellyttää vähintään 2000 uutta aloituspaikkaa ammatilliseen peruskoulutukseen Uudellemaalle ja vähintään nykyisten aloituspaikkamäärien säilyttämistä Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä.

Koko ikäluokan koulutustakuun toteutumiseksi kaikille perusopetuksen päättäneille tulee tarjota koulutuspaikka toisella asteella siten, että opintojen suorittaminen kotoa käsin on mahdollista.

Ammattikorkeakouluihin tarvitaan nuorisoikäisille Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella noin 1200 aloituspaikkaa lisää, jotta voidaan vastata laajan metropolialueen osaamistarpeeseen sekä yritystoiminnan kehittämiseen.

Yliopistokoulutuksessa tulee ottaa huomioon kaksiportainen tutkintorakenne ja alueen osaamisen kasvattamistarpeet.

Koulutusaloittaiset huomiot

Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueen koulutustarvetta on järkevää tarkastella kokonaisuutena. Maakunnat ja oppilaitokset erikoistuvat ja koulutusta haetaan maakuntarajojen yli. Yksittäisten maakuntien laskennallisen koulutustarpeen ja aloituspaikkojen välinen mahdollinen epäsuhta tasoittuu ja saa perustelunsa yhteistoiminta-alueen laajempaa kokonaisuutta käsiteltäessä.

Merkittävin lisästarve Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella on tekniikan ja liikenteen alalla opetushallituksen laskelmien mukaisesti. Merkittäviä lisästarpeita on myös yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon aloilla. Hieman vähemmän ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-aloilla, mutta kuitenkin jonkin verran enemmän kuin opetushallinnon alueelliset laskelmat osoittivat. Tavoiteskenaarion hyvinvointipalvelujen tuottavuuden parantumisoletukset ovat liian optimistisia suhteessa väestörakenteen muuttumisen tuomiin palvelutarpeisiin.

Terveysalan johtotehtävät edellyttävät ylempää korkeakoulututkintoa. Merkittävin osa Suomen terveydenhoitoalan maistereiden työpaikoista sijaitsee Uudellamaalla ja laajalla metropolialueella, minkä vuoksi terveystieteiden maisterikoulutus tulee käynnistää myös Helsingin yliopistossa.

Kulttuurialan koulutuksen vähentäminen on valtakunnallisesti perusteltua. Vähentämisessä tulee kuitenkin huomioida alueelliset erityispiirteet ja oppilaitosten erikoistuminen ja ainutlaatuisuus. Valtaosa maamme kulttuurialan työpaikoista sijaitsee Etelä-Suomessa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Etelä-Suomessa on valtakunnallisia koulutuspaikkoja, joilta myös työllistytään erinomaisesti, käsi- ja taideteollisuudessa, teatterissa ja tanssissa, musiikissa ja kuvataiteessa.

Viestintä- ja informaatiotieteessä painopiste on erityisesti Uudellamaalla maailmanlaajuisesti kasvavissa internet-ympäristöön liittyvissä liiketoimintoissa. Internet-sivujen suunnittelu, sisällöntuotanto, verkko-kauppa ja voimakkaasti kasvava peliteollisuus tarvitsee koko ajan lisää työntekijöitä. Uusia ammatteja ja osaamistarpeita syntyy alalle ja alaan liittyen jatkuvasti, mikä edellyttää joustavaa peruskoulutusta.

Matkailun merkitys on Etelä-Suomen maakuntien taloudessa vahvassa kasvussa ja matkailu on elinkeinojen kehittämistoiminnan yksi painopiste. Suomen matkailutoiminnan liikevaihdosta noin puolet tulee Uudeltamaalta ja etenkin Venäjältä tulevassa matkailussa on huikea kasvupotentiaali. Matkailu-, majoi-tus- ja ravitsemusalan aloituspaikkoja ei tule vähentää Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella.

Päijät-Hämeen kehittämisessä ja koulutusvalinnoissa on panostettu jo vuosia erityisesti muotoiluun, ympäristöteknologiaan ja käytäntölähtöiseen innovaatiotoimintaan. Ikääntyvän väestön hyvinvointipalvelut on niin ikään voimakkaasti kehitettävä ala. Myös maakunnan urheiluopistot ovat valtakunnallisia ja osin kansainvälisiä liikunta-alan kouluttajia.

Kanta-Häme on vahva tekniikan alan kouluttaja, kun taas hallinnon ja liiketalouden aloituspaikkoja on laskennallista tarvetta vähemmän. Nämä erot tasoittuvat yhteistoiminta-alueen kokonaisuutta tarkasteltaessa. Maakuntien välisessä työnjaossa Kanta-Häme on erikoistunut luonnonvara- ja ympäristöalan koulutukseen, jota maakunnan oppilaitokset tarjoavat valtakunnallisesti.

Ruotsinkielinen koulutus

Lähes puolet Suomen ruotsinkielisestä väestöstä (134 300) asui vuonna 2010 Uudellamaalla. Tämä on huomioitava siten, että alueen ruotsinkielinen työvoima- ja koulutustarve voidaan tyydyttää alueella, vaikka ruotsinkielisen nuorisokäluokan osuus alueella on alle 10 % koko koulutettavasta ikäluokasta ja koulutustarpeet keskittyvät harvemmillle opintoaloille kuin suomenkielisen väestön. Ikäluokan suuruus mahdollistaa koulutuksen tarjoamisen järkevästi hyödyntäen myös kaksikielisiä oppilaitoksia. Alueen sisällä huomioidaan koulutuksen sijoittuminen siten, että ruotsinkielisten keskittymien kaksikielinen työvoimatarve taataan.

Maahanmuuttajien koulutus

Maahanmuuttajien, sekä nuorten että aikuisten, saaminen työmarkkinoille koulutuksen keinoin on Uudenmaan ja koko laajan metropolialueen kriittinen menestystekijä ja heijastuu koko maahan. Maahanmuuttajien määrän odotetaan kasvavan myös Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä, jossa maakunnan maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa esitetään toimenpiteitä heidän kouluttamiseksi alueen työelämän tarpeisiin. Maahanmuuttajien koulutuksessa tarvitaan joustavia erityistoimenpiteitä: suomen kielen koulutusta alkeista lähtien, valmistavaa koulutusta, ammattistarttia, lyhytkestoisempaa koulutusta, pätevyyskoulutusta. Jos maahanmuuttajien koulutuksen kysymyksiä ei pystytä ratkaisemaan, menetämme suuren työmarkkinapotentiaalin, syrjäytyminen lisääntyy ja koko väestön hyvinvointi heikenee.

Aikuiskoulutus ja ylemmät korkeakoulututkinnot

Aikuiskoulutus tulee ohjata KT-2016 työryhmä esittämällä tavalla muualle kuin nuorisoasteen paikoille. Oppilaitosten resurssitarjonnassa tulee samalla kuitenkin huomioida tarve elinikäiseen oppimiseen. Muutos yhteiskunnassamme on entisestään nopeutunut emmekä voi tietää mitä osaamista tarvitsemme tulevaisuudessa. Elinkeinoelämän nopeat muutokset vaativat osaamisen jatkuvaa päivittämistä kaikilla työelämän aloilla.

Ylemmillä ammattikorkeakoulututkinnoilla on merkittävä ja kasvava rooli erityisesti Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen osaamispuheen vahvistamisessa.

Uudenmaan, laajenevan metropolialueen sekä koko Suomen innovaatiokyvyn ja osaamisen kasvattamiseksi kansainvälisen kilpailun lisääntyessä tarvitsemme korkeampaa osaamista myös ulkomailta, mihin kansainväliset maisteriohjelmat ja opiskelija vaihto ovat mahdollisuuksia, joita ei saa olla käyttämättä.

Lukiokoulutus

Toisen asteen koulutusta tulisi tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Mitoituksessa pitäisi ottaa huomioon myös kaksoistutkintojen tarjoamat mahdollisuudet. Kunnilla / koulutuksen järjestäjillä pitäisi olla samanlaiset mahdollisuudet tarjota toisen asteen opiskelupaikkoja alueen nuorille riippumatta siitä onko kyseessä yleissivistävä lukiokoulutus vai ammatillinen peruskoulutus.

Muut erityiset tarpeet

Nuorille ja aikuisille tarvitaan enemmän lyhyempää, jaksotettua ja moduulimuotoista koulutusta. Kolmi-vuotinen ammatillinen koulutus on monilla aloilla havaittu liian pitkäksi sekä opiskelijalle että työnantajalle. Yhtenä mahdollisuutena koulutuksen sisällön kehittämisessä voisi olla 2+1-malli, jossa kahdessa vuodessa saavutetaan ammatilliset taidot työelämään ja jatko-opintokelpoisuutta ja ammattitaidon syventämistä voitaisiin täydentää vaikka oppisopimuskoulutuksen avulla.

Uudellamaalla nuorisoikäluokan koko kasvaa ja on ennusteiden mukaan suurimmillaan lähivuosina. Samanaikaisesti koko Etelä-Suomen yhteistoiminta-alueella on suuri joukko peruskoulun päättäneitä nuoria jäänyt vaille opiskelupaikkaa. Esitetyn aloituspaikkalisäyksen lisäksi tarvitaan aloituspaikkoja tuon tilapäisen tarpeen tyydyttämiseksi.

Lisäksi on huomioitava, että alueella on pieniä valtakunnallisia osin jopa kansainvälisiä erikoistuneita ammatillisia oppilaitoksia (kuten balettiopisto ja kelloseppäkoulu), joiden toimintaedellytykset tulee turvata.